

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การดำเนินชีวิตในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและวิถีชีวิตอย่างมากมาย เป็นยุคที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน การเผชิญกับสิ่งแปลกใหม่ และวิทยาการต่างๆ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่ดีขึ้น และบางส่วนส่งผลให้สังคมขาดสันติสุข ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของคนทั่วไป การแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของนานาประเทศ มีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญของการพัฒนาประเทศจึงมิได้ขึ้นอยู่กับระบบทุนหรือทรัพยากรอีกต่อไป แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพและคุณภาพของคนเป็นสำคัญ การพัฒนาการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ ดังที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อันเป็นกฎหมายหลักของประเทศ กำหนดเป็นประเด็นสำคัญอย่างชัดเจน และการกำหนดให้มีการร่างกฎหมายพิเศษเฉพาะทางการศึกษา และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการที่ระบุไว้ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน เตรียมคนและสังคมให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาการศึกษาได้นั้นต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานขององค์การ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีเทคนิควิธีการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในอันที่จะจัดกลุ่มคนในองค์การให้มีความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

สถานศึกษาเป็นองค์การระดับปฏิบัติการที่สำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ บนพื้นฐานความหลากหลาย และแตกต่างกันตามความสามารถในการบริหารจัดการและบริบทของโรงเรียน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้เสียว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การบริหารจัดการสถานศึกษาจึงมีผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยหลายระดับ ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน โดยรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษาที่มีคุณภาพขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้มีการประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิถีสถาณะและเลื่อนวิทยฐานะต้องผ่านการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 วินัยคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านที่ 2 คุณภาพการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากสมรรถนะในการปฏิบัติงาน คือ พิจารณาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ส่วนด้านที่ 3 ผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดังนั้นผู้บริหารมีอาชีพจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียน (จีระ งามศิลป์, 2554, หน้า 4)

หนึ่งในสามด้านของการประเมินผู้บริหารสถานศึกษา คือ สมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่น่ามาเป็นพื้นฐานจัดทำระบบ หรือวางแนวทางในการพัฒนา ทรัพยากรบุคคลขององค์กรให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ และเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์กร และนำมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ สมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร กล่าวคือ เป็นเครื่องมือช่วยในการแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กรและ ยุทธศาสตร์ต่างๆ ขององค์กรมาสู่กระบวนการบริหารทรัพยากรบุคคล เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในองค์กร อย่างมีระบบต่อเนื่องสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กร และยุทธศาสตร์ขององค์กรเป็นมาตรฐาน การแสดงพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากร ซึ่งสามารถนำไปใช้วัดและประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นพื้นฐานสำคัญของระบบการบริหาร ทรัพยากรบุคคลในด้านต่างๆ ขององค์กร เช่น การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาความก้าวหน้าทางอาชีพ การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง และการจ่ายผลการตอบแทน เป็นต้น (จีระ งามศิลป์, 2554, หน้า 10)

ในการบริหารงานของผู้บริหารสมรรถนะที่ใช้ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้เป็น เครื่องมือในการบริหารจัดการ ทำให้ภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินไปสู่ เป้าหมายแห่งความสำเร็จตามเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ เฉลียว ยาจันทร์ กล่าวไว้ว่า (Knowledge Management Center : สพท.นนทบุรี เขต 2) ผู้บริหารจะต้อง มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนโดยตั้งเป้าหมาย ในการทำงานไว้สูง (High Expectation) และพยายามใช้ความรู้ความสามารถ ยุทธศาสตร์ เทคนิคหรือกระบวนการบริหารจัดการจูงใจโน้มน้าวให้บุคลากรทุกฝ่ายร่วมมือร่วมใจ ปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้โดยคำนึงถึงคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม บรรลุจุดหมายของ การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถสูง เพราะผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่ จะต้องมีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรมตลอดจนมีจรรยาบรรณ วิชาชีพที่ดีจึงจะนำไปสู่การจัด และบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

รวมทั้งการกำหนดสมรรถนะของผู้บริหาร ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้กำหนดให้มีการประเมินสมรรถนะหลัก (Core Competencies) และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competencies) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งตรงกับ ชาตรี โพธิกุล (2552, หน้า 4) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาของชาติโดยเฉพาะการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนของตน แต่มีใช้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้เหมือนกันทุกคน การบริหารจัดการสถานศึกษา ใช้วิธีการบริหารจัดการที่หลากหลาย ที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะมีความคล่องตัวและสามารถพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปได้ทันต่อเหตุการณ์ ผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จหรือการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข การบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นการดำเนินการที่ประกอบด้วยการวางแผน การจัดรูปร่างและกำลังคน การจูงใจและการควบคุมการดำเนินงานของบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญจึงสมควรมีสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ในการที่จะบริหารจัดการโรงเรียนที่สามารถครอบคลุมภารกิจและบทบาทได้ทั้งหมดในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นตัวจักรสำคัญ ที่รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาที่เกิดขึ้น ต้องเป็นผู้บริหารที่สามารถครองตน ครองคน ครองงานได้อย่างแท้จริงและเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถบริหารงานได้ตามภารกิจ วิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งต่อไปนี้สถานศึกษาต้องมีความเป็น“นิติบุคคล”และจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ทำให้สถานศึกษามีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ

บทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ในการพัฒนาสมรรถนะของครู และผู้บริหารสถานศึกษา ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2557 (2557, หน้า 1-38) พบว่ามีการดำเนินการเกี่ยวข้องกับเรื่องของสมรรถนะ โดยได้ดำเนินการอบรม ให้ความรู้ เสนอแนะในที่ประชุม และใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินบุคลากรเพื่อเลื่อนวิทยฐานะเป็นชำนาญการชำนาญการพิเศษ

และเชี่ยวชาญพิเศษ ในด้านที่ 1 โดยมีการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการประเมินในระดับสถานศึกษา ในส่วนของ ก.ค.ศ. ได้นำเอาการประเมินสมรรถนะมาใช้ โดยการบรรจุเนื้อหาในหลักสูตรการสอบคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุ และแต่งตั้งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานสอนภายใต้การบังคับบัญชา ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้วย จึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เพื่อที่จะได้ทราบถึงระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในแต่ละแห่ง และในแต่ละด้านเป็นอย่างไร ข้อมูลที่ได้ในการศึกษาค้างนี้จะเป็นการสะท้อนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อให้มีสมรรถนะที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียน หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้นอาจนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในลำดับต่อไป โดยที่ผู้วิจัยเลือกที่จะเก็บข้อมูลและศึกษาเฉพาะด้านที่เป็นมุมมอง ความคิดเห็นและการรับรู้จากครูด้านเดียวเท่านั้น เพราะการรับรู้เป็นพฤติกรรมแรกของครูในการที่จะเริ่มต้นศึกษาถึงสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้วิจัยยึดเหตุผลตรงที่ว่าครูถือเป็นบุคลากรที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาคนแรก หรือกลุ่มแรกที่เป็นผู้รับรู้ถึงสมรรถนะของผู้บริหารที่สะท้อนออกมาจากตัวผู้บริหารเอง ขณะปฏิบัติงาน อีกทั้งเป็นผู้ที่คอยรับนโยบาย และสนองนโยบายอย่างใกล้ชิดเป็นบุคคลกลุ่มแรกเช่นเดียวกัน ข้อมูลที่ได้จากครูจึงมีความหมายและความสำคัญต่อการพัฒนางานบริหารโรงเรียนในโอกาสต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 เป็นอย่างไร

2. สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู มีความแตกต่างกันหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบตามการรับรู้ของครูตามเพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน ระดับชั้นเรียนที่สอน ประสบการณ์การทำงาน อำเภอก และตำแหน่งหน้าที่

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน
ของผู้บริหารสถานศึกษามีเรื่องใดบ้าง อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหาร
สถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สกลนคร เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหาร
สถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน ระดับชั้น
เรียนที่สอน ประสบการณ์การทำงาน อำเภอบ และตำแหน่งหน้าที่
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน
ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร
เขต 3

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษา
ตามการรับรู้ของครูอยู่ในระดับมาก
2. ครูเพศต่างกัน วุฒิต่างกัน ภูมิต่างกัน ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มี
ขนาดโรงเรียนต่างกัน สอนในระดับชั้นเรียนต่างกัน มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน
สอนในโรงเรียนต่างอำเภอกัน และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีการรับรู้เกี่ยวกับสมรรถนะหลัก
และสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนา และเพิ่มสมรรถนะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงาน ของตนเอง ตามแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ในการบริหารให้สามารถใช้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3. ผลการวิจัยจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ในการพัฒนาตนเองอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานในโรงเรียนต่อไป

4. ได้แนวทางพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ., 2550) ประกอบไปด้วย

- 1.1 สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่
 - 1.1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation)
 - 1.1.2 การบริการที่ดี (Service Mind)
 - 1.1.3 การพัฒนาตนเอง (Self – Development)
 - 1.1.4 การทำงานเป็นทีม (Teamwork)

1.2 สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่

1.2.1 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ (Analytical Thinking)

1.2.2 การสื่อสารและการจูงใจ (Communication & Influencing)

1.2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร (Caring & Developing Others)

1.2.4 การมีวิสัยทัศน์ (Visioning)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวนทั้งสิ้น 2,012 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3, 2557)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 3 ประจำปีการศึกษา 2557 กำหนดตามตารางเครชีและมอร์แกน (R.V.Krejcie and D.W.Morgan) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 315 คน เป็นอัตราขั้นต่ำ โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 37-43) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 340 คน เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่เป็นสัดส่วนที่เหมาะสมตามตัวแปรที่เลือกศึกษาครั้งนี้

3. ขอบเขตของตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 เพศ ประกอบด้วย

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 วุฒิการศึกษา ประกอบด้วย

3.1.2.1 ปริญญาตรี

3.1.2.2 สูงกว่าปริญญาตรี

- 3.1.3 ขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1.3.1 ขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน)
 - 3.1.3.2 ขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-300 คน)
 - 3.1.3.3 ขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป)
- 3.1.4 ระดับชั้นเรียนที่สอน ประกอบด้วย
 - 3.1.4.1 อนุบาล (ปฐมวัย)
 - 3.1.4.2 ประถมศึกษา (ป.1-6)
 - 3.1.4.3 มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)
 - 3.1.4.4 ครูประถมศึกษาและช่วยสอนมัธยมศึกษาตอนต้นในบาง
- 3.1.5 ประสบการณ์การทำงาน ประกอบด้วย
 - 3.1.5.1 ระหว่าง 1-10 ปี
 - 3.1.5.2 ระหว่าง 11- 20 ปี
 - 3.1.5.3 ระหว่าง 21- 30 ปี
 - 3.1.5.4 31 ปีขึ้นไป
- 3.1.6 อำเภอ ประกอบด้วย
 - 3.1.6.1 วานรนิวาส
 - 3.1.6.2 คำตากล้า
 - 3.1.6.3 อากาศอำนวย
 - 3.1.6.4 บ้านม่วง
- 3.1.7 9 ตำแหน่งหน้าที่ ประกอบด้วย
 - 3.1.7.1 ครูอัตราจ้าง หรือครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ
 - 3.1.7.2 พนักงานราชการ
 - 3.1.7.3 ครูผู้ช่วย
 - 3.1.7.4 ครู
 - 3.1.7.5 ครูชำนาญการ
 - 3.1.7.6 ครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป

รายวิชา

3.2 ตัวแปรตาม

3.2.1 สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่

3.2.1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์

3.2.2.2 การบริการที่ดี

3.2.3.3 การพัฒนาตนเอง

3.2.4.4 การทำงานเป็นทีม

3.2.2 สมรรถนะประจำสายงาน ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ได้แก่

3.2.2.1 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์

3.2.2.2 การสื่อสารและการจูงใจ

3.2.2.3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

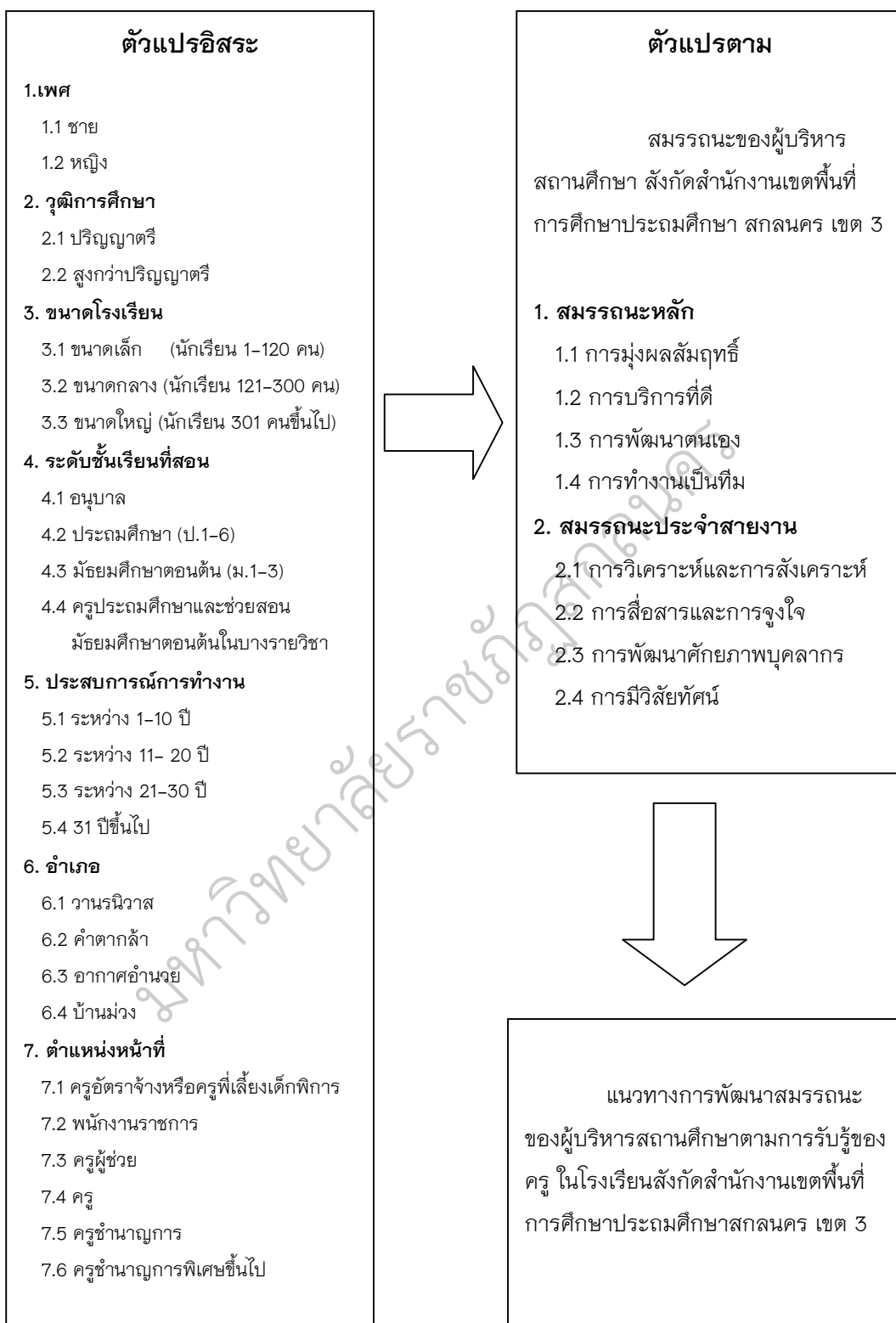
3.2.2.4 การมีวิสัยทัศน์

4. ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระหว่างวันที่ 16 เดือน พฤษภาคม 2556 ถึงวันที่ 31 เดือน เมษายน 2557
(ภาคเรียนที่ 2) รวมระยะเวลา 1 ปีการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ใน 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะประจำสายงาน ตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ., 2550) โดยการศึกษาและเปรียบเทียบจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน ระดับชั้นเรียนที่สอน ประสิทธิภาพการทำงาน อำนาจ และตำแหน่งหน้าที่ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดมาวิจัยปรากฏบนภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นียมคัพทเจพาะ

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ชีตความสามารถของ ผู้บริหารสถานศึกษา ในการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะของตน ที่จะแสดงออกเป็นวิธีคิด และพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ในการทำงานที่จะส่งผล ต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผล ให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐาน หรือสูงกว่ามาตรฐานที่องค์กรได้กำหนดเอาไว้ เพื่อกำหนด ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกด้านซึ่งผู้บริหารจะต้องอาศัยทั้งเทคนิควิธี และ กระบวนการทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 สมรรถนะหลัก หมายถึง ความสามารถสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้

1.1.1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพ และผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.1.2 การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจและความเต็มใจในการ ให้บริการ และปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้รับบริการ

1.1.3 การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตาม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน

1.1.4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของสมาชิกตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.2 สมรรถนะประจำสายงาน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร
สถานศึกษาที่มีตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ ประกอบไปด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้

1.2.1 การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการ
ทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อย ตามหลักหรือกฎเกณฑ์ที่กำหนด
สามารถรวบรวมสิ่งต่างๆ จัดกระทำอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนางานรวมทั้ง
สามารถวิเคราะห์ห้ององค์กร หรืองานในภาพรวม และดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

1.2.2 การสื่อสารและการจูงใจ หมายถึง ความสามารถในการพูด เขียน
สื่อสาร ได้ตอบในโอกาสต่างๆ ตลอดจนจนสามารถชักจูง โน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วย ยอมรับ
คล้อยตามเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของการสื่อสาร

1.2.3 การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร หมายถึง ความสามารถ
ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยแก้ปัญหา ให้แก่เพื่อนร่วมงาน และผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วม
ในการพัฒนาบุคลากร ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน และให้โอกาส
เพื่อนร่วมงานได้พัฒนาในรูปแบบต่างๆ

1.2.4 การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์
ทิศทาง หรือแนวทางในการพัฒนาองค์กรที่เป็นรูปธรรมเป็นที่ยอมรับ และเป็นไปได้
ในทางปฏิบัติ การยอมรับแนวคิด วิธีการใหม่ๆ เพื่อการพัฒนา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย
ได้ทำการวัดวัดระดับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
คือ แบบสอบถาม

2. การรับรู้ หมายถึง การที่ครูในโรงเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการ
แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน ทั้งที่เป็นการมองเห็น การคิด และการ
สัมผัสด้วยวิธีต่างๆ จนเกิดความเข้าใจความหมาย แปลความหมาย หรือตีความหมาย
ของพฤติกรรมเป็นสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา วัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น

3. ครู หมายถึง ผู้ประกอบวิชาชีพเป็นครูผู้สอน ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ได้แก่ ครู วิทยฐานะครู
ชำนาญการพิเศษขึ้นไป ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ ครู ครูผู้ช่วย พนักงานราชการ ครู
อัตราจ้างหรือครูที่เลี้ยงเด็กพิการ

4. อำเภอ หมายถึง เขตพื้นที่การปกครองของกระทรวงมหาดไทย เป็นเขตอำเภอที่อยู่ในเขตพื้นที่บริการในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีทั้งหมด 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอดอนจาน อำเภอคำตากล้า อำเภออากาศอำนวย และอำเภอบ้านม่วง

5. วุฒิการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดในปัจจุบัน ของครูที่มีใบปริญญาบัตรรับรองการศึกษา

6. เพศ หมายถึง สถานภาพที่แสดงออกถึงความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่ถูกกำหนดโดยสรีระ

7. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การกำหนดขนาดของสถานศึกษา โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์

8. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาของการปฏิบัติราชการของครู นับจำนวนเป็นปี (12 เดือน) ตั้งแต่วันเริ่มบรรจุหรือเริ่มปฏิบัติงานถึงปัจจุบัน

9. ตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง การจำแนกครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยยึดเอาตำแหน่งหน้าที่ในการงาน ในการปฏิบัติงานเป็นหลัก ได้แก่ ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป ครู วิทยฐานะครูชำนาญการ ครู ครูผู้ช่วย พนักงานราชการ ครูอัตราจ้างหรือครูพี่เลี้ยงเด็กพิการ

10. ระดับชั้นเรียน หมายถึง ระดับของการจัดการเรียนของโรงเรียน ให้แก่นักเรียน ได้แก่ อนุบาล ประถมศึกษา (ป.1-6) มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) ครู ประถมศึกษาและช่วยสอนมัธยมศึกษาตอนต้นในบางรายวิชา

11. แนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ขั้นตอนวิธีการ หรือข้อกำหนดเพื่อการปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน ตามนโยบาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการนำเอาผลสำเร็จจากการสำรวจข้อมูลที่มีค่าทางสถิติต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมไปศึกษา และกำหนดข้อคำถามเพื่อหาแนวทางพัฒนา โดยอาศัยข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดการแนวทางยกระดับ และพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องอันจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จตามมาตรฐาน หรือสูงกว่า มาตรฐานที่โรงเรียนได้กำหนดเอาไว้